

IZVJEŠĆA SA ZNANSTVENIH SKUPOVA - CONFERENCE REPORTS

3rd International Conference CLIMATE CHANGES: THE KARST RECORDS III, 11.-15. svibnja 2003., Montpellier, Francuska

Od 11. do 15. svibnja 2003. u Montpellieru (Francuska) održana je treća međunarodna konferencija Climate Changes: The Karst Records III. Prvi ovakav skup održan je 1996. u Bergenu (Norveška), sljedeći 2000. u Krakovu (Poljska), nakon čega je zbog pojačanog interesa za ovu tematiku, a time i veće znanstvene produkcije, dogovoreno da se konferencija održava svaku treću godinu. Nakon Franuske (2003.), za domaćina konferencije 2006. godine predložena je Rumunjska.

Ovaj skup okupio je znanstvenike iz 27 država sa 6 kontinenata koji su kroz 62 usmena izlaganja i 37 postera prezentirali svoja recentna znanstvena dostignuća iz područja paleoklimatologije temeljena na istraživanju krša, točnije speleoloških objekata i njihovih akumulacijskih oblika – siga. Siga, prepoznate kao medij koji zbog zaštićenosti i stabilnih mikroklimatskih uvjeta vrlo dobro "pamti" klimatska stanja šireg okoliša za vrijeme taloženja (a osim toga su i puno dostupnije od jezgri dubokomorskih bušotina i polarnih ledenih pokrova), zadnjih su desetljeća u središtu znanstvenog interesa različitih znanstvenih disciplina. Stoga su i teme radova bile doista raznolike; najveći je dio radova obuhvaćao paleoklimatske varijacije utvrđene na temelju omjera stabilnih izotopa siga iz gotovo svih klimatskih područja, te njihovo datiranje različitim metodama. Siga kao objekt istraživanja bile su obrađene i vezano uz petrografska svojstva, fluidne inkluzije, luminiscenciju, sezonske varijacije intenziteta taloženja itd., dok se kod speleoloških objekata proučavao stupanj okršavanja, utjecaj tektonike, špiljski sedimenti kao i paleontološki i arheološki nalazi. Dio radova obuhvaćao je rezultate monitoringa trenutnog stanja špilja, hidrologije, geokemije, atmosferskih uvjeta itd., a bilo je riječi i o promjenama morske razine kao posljedici klimatskih fluktuacija tijekom geološke prošlosti.

Osim već tiskane knjige izvadaka u pripremi je i zbornik, dok se u međuvremenu kvalitetniji radovi recenzirani tiskaju u respektabilnom časopisu Francuskoga geološkog društva *Bulletin de la Société Géologique de France*.

A gdje je Hrvatska, zemlja "klasičnog krša", u svemu tome? Država s 46% nacionalnog teritorija prekrivenog kršem (26000 km²) i još mnogo više pod morem, bila je zastupljena samo s jednim (1) radom – zapaženim, ali gotovo "pionirskim" u odnosu na radove sofisticiranih laboratorija i instituta zapadnih zemalja. Rad *Isotope records in submarine speleothems from the Adriatic Coast, Croatia*, autora Maše Surić, Nade Horvatinčić, Axela Suckowa, Mladena Juračića i Jadranke Barešić, analizira paleoklimatske promjene na istočnoj obali Jadrana koje su kroz omjere stabilnih izotopa kisika i ugljika ostale zabilježene u danas potopljenim sigama.

Terenski dio konferencije obuhvatio je posjet mjestu Saint-Guilhem-le-Désert (tradicionalnoj postaji hodočasnika na putu prema svetištu Santiago de Compostella), te špiljskom sustavu Grotte de Clamouse, ukupne dužine oko 4 km od čega je 1965. gotovo 1 km uređen za turističke posjete. Osim impozantnih primjeraka špiljskog nakita, čija je raznolikost posljedica izmjena kalcitnih, aragonitnih i dolomitnih karakteristika nadsloja, ovaj objekt može biti i primjer kako se prekrasan špiljski prostor može upropastiti prilagođivanjem turističkim posjetima brojnim metalnim, staklenim i električnim instalacijama. Na trenutke posjetitelj može dobiti dojam da se kreće kroz muzej ili zbirku, a ne kroz više od stotinu metara dubok speleološki objekt. Dojam dodatno pojačava i ambiciozno zamišljen, ali kičasto izveden sound & light show. Obične turiste može fascinirati, ali istinske prirodnjake, zaljubljenike u krš – jedino ogorčiti.

U svakom slučaju, terenski dio skupa i ovaj put bio je iskorišten za stvaranje novih i obnavljanje starih poznanstava koja će rezultirati međunarodnom znanstvenom suradnjom, posebno kad su u kombinaciji oprema i financije bogatijih zemalja i neistražena područja "onih drugih" zemalja. Ostaje nada da će takvim oblikom suradnje, na sljedećoj konferenciji Climate Changes: The Karst Records IV, Hrvatska biti malo bolje predstavljena svojim prirodnim i ljudskim potencijalima.

Maša Surić

PRIKAZI

Atlas svijeta za 21. stoljeća, urednik: M. Lapaine i suradnici, Naklada Fran, Zagreb, 2003., 751 str.

Nakladnik Fran iz Zagreba objavio je hrvatsko izdanje atlasa *The 21 st Century World Atlas*, koji je izvorno publicirao izdavač Trident Press International. Hrvatsko izdanje uredio je M. Lapaine sa suradnicima. Atlas nije tek hrvatski prijevod izvornika jer su pojedini stručnjaci dopunili i izmijenili neke sadržaje, a osim toga, S. Frangeš preveo je velik broj toponima na hrvatski jezik. Prijevodi su ispisani uz gornji rub karte kako se ne bi mijenjao izvorni jezik karata (engleski).

Atlas je podijeljen u deset glavnih cjelina: *Geopolitički okvir, Klimatologija, geologija i biogeografija, Demografija i socijalni pokazatelji, Osnovne ekonomske djelatnosti, Industrija, trgovina i promet, Afrika, Amerika, Azija, Europa i Oceanija*. Na kraju je dodan rječnik osnovnih geografskih pojmova s odgovarajućim prijevodima (npr. perz. Kavir = solna pustinja) i kazalo s preko 60 000 geografskih imena.

U općegeografskom dijelu atlasa na brojnim tematskim kartama zorno je prikazana prostorna raspodjela različitih prirodnih i socio-ekonomskih pojava i procesa. Iscrpnost kartografskih prikaza može se uočiti na primjeru poglavlja *Socijalni i ekonomski pokazatelji*, u kojemu su objavljene sljedeći tematski zemljovid: *Potrošnja kalorija, Donacije hrane, Proizvodnja hrane, Smrtnost dojenčadi, Zdravstvena zaštita, Bolnička infrastruktura, Telefoni, Potrošnja energije, Pismenost, Izdavanje knjiga, Tiskanje novina, Broj upisa u školu, Omjer đaka i nastavnika u osnovnim školama, Znanstvenici i tehničari, Ekonomski aktivno stanovništvo, Dječja radna snaga, Struktura ekonomski aktivnog stanovništva, Ekonomska aktivnost, Ekonomska aktivnost žena, Ekonomska aktivnost muškaraca, Nezaposlenost, Bruto nacionalni dohodak, Bruto nacionalni dohodak po osobi, Struktura bruto nacionalnog dohotka, Inflacija, Ekonomski rast, Inozemni dug, Sredstva potrošena na obrazovanje, Sredstva potrošena na zdravstvenu zaštitu, Vojni izdaci, Izvoz i uvoz oružja, Trgovinska razmjena oružja i Logistika nuklearnog oružja*. Kartogrami i kartodijagrami su jasni, pregledni i informativni.

Kartografsko-geografski pregled po kontinentima ima jedinstvenu shemu. Ponajprije se nižu satelitske snimke, a potom digitalni modeli reljefa kopna i podmorja, geografske karte i kratki, ali sadržajni prikazi pojedinih zemalja. Na geografskim kartama kontinenta sitnim su slovima ispisani brojni toponimi. Njihova je čitljivost, na žalost, mala na prikazima planinskih predjela, koji su označeni nijansama smeđe i plavo-ljubičaste boje. Korisnik može doznati osnovne geografske informacije o svakoj državi putem kratkog geografskog uvodnika, zemljovida i različitih dijagrama.

U hrvatskom izdanju atlasa svijeta mogao bi se očekivati iscrpniji prikaz Hrvatske. Priređivači nisu htjeli odstupati od izvornika, ali u reprintu zemljovida mogla se obratiti pozornost na pogrešno ispisane toponime (npr. naselje Sali na Dugom otoku ucrtano je u uvali Telaščica, Golfo di Venezia neobično se proteže duž zapadne obale Istre, naveden je stari naziv Požege – Slavonska Požega i sl.). Međutim, navedene pogreške ne umanjuju vrijednost atlasa, koji doista čini izvrstan kompendij najnovijih znanstvenih spoznaja o državama svijeta i Zemlji u cjelini, pa ga zbog toga rado preporučujem.

Josip Faričić

Nikola STRAŽIČIĆ: Svi hrvatski otoci, Descriptio Croatiae, Hrvatska revija, časopis Matice hrvatske, godište 1/2001., broj 3-4, Zagreb, 77-103.

Hrvatska obala je najrazvedenija na Jadranskom moru, jer obuhvaća 97,2% jadranskog arhipelaga. S ponosom se ističe da je Hrvatska "zemlja tisuću otoka". Stvarni broj je i veći. Na pitanje koliko ih je unutar granica suvremene Hrvatske najmjerodavniji odgovor dao je prof. dr. sc. Nikola Stražičić.

U uvodu se razmatraju podatci o ukupnom broju hrvatskih otoka kritički prema pojedinim autorima. U nastavku izložene su teškoće oko kategorizacije osnovnih pojmova "otok" - "otočić" - "greben" i "hrid". Posebno je zanimljiv dio članka u kojem su opisani i predloženi "zaboravljeni" - "novi" i nekadašnji otoci.

U timskom radu autora iz Hidrografskog instituta Republike Hrvatske u Splitu (2000.) navodi se, na temelju topografskih karata u razmjeru 1:25000, da unutar granica Hrvatske postoje 79 otoka, 526 otočića i 641 grebena i hridi; ukupno 1246 otoka.

Prof. Stražičić upozorio je kritički i dokumentirano na manjkavost dosadašnjih rezultata i naglasio da je ukupan broj hrvatskih otoka i dalje otvoren.

U zaključnim razmišljanjima dao je niz svrhovitih prijedloga. Ponajprije predlaže, uz potporu državnih službi, imenovanje interdisciplinarnе ekipe (od geografa, hidrogeologa, oceanografa, kartografa, lingvиста i drugih specijalnosti) koja bi odredila kriterije za kategorizaciju pojedinih otoka, prema veličini i nazivu, te za određivanje kategorija naseljenosti. Nadalje, kako nazvati najmanji oblik stalno nad razinom mora "greben" ili "hrid", o tome posavjetovati se s lingvistima, ali i sa stanovništvom dotičnog otoka. Problem se javlja i kod napučenosti otoka, primjerice "stalno naseljen", da li prema domaćem (autohtonom) ili doseljenom stanovništvu, kako razlikovati pojmove "sezonski naseljen" i "povremeno naseljen"...

Na kraju, uz pomoć lučkih kapetanija njihovim plovilima potrebno je obići i snimiti sve otoke unutar granica Hrvatske, istodobno provjeriti stanje na topografskim i posebice pomorskim kartama i planovima.

Prof. Stražičić je otočanin, rođen na Mljetu, a čitav radni vijek proveo je u Rijeci. Najveći dio svoga života posvetio je istraživanju mora u najširem smislu, posebice Jadrana i nadasve naših hrvatskih otoka. Godine 1968. izradio je magistarsku tezu *Otok Mljet – primjer izoliranog otoka*. Deset godina kasnije (1978.) obranio je disertaciju *Otok Cres – prilog poznavanju geografije naših otoka*. Za sveukupan životni opus godine 1998. Senat Sveučilišta u Rijeci dodijelio mu je počasno zvanje "profesor emeritus". prof. Stražičić prvi je geograf u Hrvatskoj koji je dobio to visoko priznanje.

U reprezentativnoj Hrvatskoj reviji s novim glavnim urednikom, ambicioznim magistrim Mladenom Klemenčićem, izašao mu je i najnoviji rad *Svi hrvatski otoci* ilustriran s 27 jedinstvenih panoramskih snimaka u boji.

Članak *Svi hrvatski otoci* sinteza je dugogodišnjih minucioznih istraživanja u kojima je prof. Stražičić, na sebi svojstven način, prenio jezgrovito, veliko i bogato iskustvo, istodobno i poruka, kako bi trebalo nastaviti s interdisciplinarnim istraživanjima tih dragulja na pročelju Hrvatske i u trećem mileniju.

Josip Ridanović

Tihomir KOVAČEVIĆ Tih: Baračeve špilje, Turistička zajednica općine Rakovica, Rakovica, 2003., 48 str.

Baračevim špiljama pripada počasno mjesto u povijesti istraživanja hrvatskog krša i speleologiji. Davne godine 1892. u Rakovici je osnovan "Odbor za istraživanje i uređenje Baračevih špilja", prva takva udruga na tlu Hrvatske i u ovom dijelu svijeta. Od prvih podataka objavljenih u literaturi 1874. do danas špilje su više puta bile predmetom speleoloških, hidrogeoloških, paleontoloških, arheoloških i biospeleoloških istraživanja. Na temelju njihovih rezultata i rezultata najnovijih istraživanja nastala je i ova knjiga u kojoj nam autor otkriva njezine ljepote i tajne.

Knjigu čini 8 poglavlja. Zanimljiv tekst bogato je ilustriran sa 65 fotografija, crteža i nacrt špilja. Opisan je položaj špilja, osnovni podatci o geološkim značajkama terena, nazivlje i podatci o dimenzijama različitih istraživača. Slijedi poglavlje o povijesti istraživanja s nizom zanimljivih podataka – od prvih opisa do suvremenih istraživanja. Opći dio zaokružen je poglavljem o paleontološkim i arheološkim istraživanjima. Dosad su nađeni ostatci pleistocenske faune i tragovi boravka ljudi iz srednjeg vijeka i razdoblja turskih ratova.

U drugom dijelu knjige detaljno su opisane značajke Donje, Gornje i Nove Baračeve špilje. Opisan im je položaj, a u iznošenju značajki autor se poslužio citatima Dragutina Hirca i Ivana Krajača s početka 20. stoljeća. Navedeni su i najnoviji rezultati istraživanja prema kojima je Donja Baračeva špilja dugačka 565 metara, Gornja 520 metara, a Nova 94,5 metara.

Poglavlje o biospeleologiji napisao je dipl. ing. Roman Ozimec. Objavio je dosad poznate podatke o povijesti biospeleoloških istraživanja, podatke o ekološkim uvjetima, pregled i analizu špiljske faune te istaknuo važnost nastavka istraživanja i zaštite. Poglavlje je opremljeno odličnim fotografijama te tablicama s kronologijom biospeleoloških istraživanja, preliminarnim taksonomskim popisom kavernikolnih vrsta i biospeleološkom bibliografijom špilja.

Završno poglavlje posvećeno je rezultatima Međunarodne speleološke ekspedicije "Rakovica 2002.". Na samom početku ekspedicije otvoren je Prvi speleološki dom Republike Hrvatske u Novoj Kršlji. Tijekom ekspedicije istraživani su sustav Panjkov ponor - Varičakova špilja, vrelo Sinjac i Kusa i dr. Na kraju knjige objavljena je speleološka bibliografija koja dodatno pridonosi vrijednosti ove knjige.

Nenad Buzjak

Milenko M. PASINOVIĆ: Područje Kotora na listi svjetske i prirodne baštine UNESCO. "Cicero" – Cetinje, kompjutorska priprema "Tricen", Kotor, 2001., 110 str.

Autor je rođeni Bokelj, redoviti sveučilišni profesor na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru.

Knjižica je praktičnog formata (23x15 cm), otisnuta je na kvalitetnom papiru. Opremljena je s 14 reprezentativnih fotosa u boji i 7 crno-bijelih slika i crteža. Upotrijebljeno je 20 bibliografskih jedinica literature i 4 izvora podataka uključujući i vlastita istraživanja. Kratak izvadak dat je na engleskom, talijanskom, francuskom i njemačkom jeziku.

Poslije predgovora slijede u tekstu: Boka kotorska (prikaz granica, prostorni pojam i pregled glavnih dijelova, Morfogenetske i morfološke karakteristike, Kotorsko-Risanski zaliv – embrion Boke kotorske, Područje Kotora na listi svjetske prirodne baštine UNESCO, Simbioza prirode i čovjeka stara pet milenijuma i Dvije decenije nakon zemljotresa.

Bokokotorski zaljevi duboko su oko 30 km (29,6) uvučeni na sjeveru između Orjena (1893 m), najviše obalne planine u istočnoj regiji Jadrana, Katunskog krša (1308 m, 1228 m i 1212 m) na istoku i Lovčenu (Štirovnik, 1749 m) na jugu. Impozantan okvir krševitih planina s izrazitim strmcima zatvara plitko more (površine 87,3 km² i dubine do 60 m), u stvarnosti čudesan i jedinstven sklop Bokokotorskih zaljeva. Boka kotorska je horizontalno najrazvedeniji kraj (105,7 km duljina obale) i vertikalno najrašćanjeniji dio u najvišoj reljefnoj strukturi Jadranskog primorja. Geografski položaj Boke je specifičan. Na njezinu prostoru dodiruje se prirodno visoki i najljući krš izravno s najdubljom dijelom morske pučine Jadrana. Društveno, povijesno i gospodarski u Boki se isprepliću utjecaji milenijskog stvaralaštva Mediterana, posebice u gradskoj arhitekturi, s tradicionalnim i suvremenim kulturama Istoka. Boka kotorska je izraziti primjer jedinstva suprotnosti.

Pri određivanju prostornog pojma Boke logički je kriterij "slijevno područje" tj. prostor odakle voda teče prema zaljevima odnosno prema moru. "Slijevno područje" određuje se razvodnicom. U vododrživim stijenama to je površinska ili topografska razvodnica, koja se povlači najvišim vrhovima na terenu. U karbonatnim stijenama na kojima je razvijen krški reljef, što se pretežno odnosi na prostor Boke kotorske, mjerodavna je dubinska ili hidrogeološka razvodnica. Preuzeti brojčani podatci o veličini slijevnog područja na osnovi površinske (topografske) razvodnice za Boku kotorsku ne odgovaraju stvarnosti.

O postanku Boke kotorske Pasinović iznosi kritički i potanko gledanja ranijih autora. Znakovito, međutim, ističe sadašnji izgled zaljeva, koji je relativno mlad i posljedica je izdizanja razine mora u holocensko doba. Navodi činjenice da je prije 25 tisuća godina razina Jadrana bila niža za 96,4 m od sadašnjeg. Boka je tada bila kopno. Na Orjenu i Lovčenu snježna granica spuštala

se do visine 600 m odnosno 900 m. Dno Boke kotorske u to vrijeme karakterizirala su izolirana udubljenja prekrivena rastresitim materijalom. Dokazano je da je prije 10 tisuća godina razina Jadranskog mora bila niža za 31 m od današnjega. Tada se već počeo nazirati složeni izgled današnjih zaljeva Boke kotorske.

Batimetrijska istraživanja u najnovijem razdoblju potvrđuju postojanje izdvojenih krških udubljenja na morskom dnu, posebice na lokalitetu Verige, gdje je maksimalna dubina od 45 m veća za 4 m i u kumburskom suženju od 50 m veća, najveća dubina 5 m od okolnog dna mora.

U najvećem dijelu zaljeva žalo je ograničeno na uski pojas ili ga uopće nema (Risan – Perast i Orahovac). Na tom potezu obalni strmci spuštaju se izravno ispod mora do njegova dna. Prosječna dubina mora u Boki je 27,6 m. Srednje dubine u pojedinim zaljevima iznose u Kotoru 27 m, Risanskom 25,7 m, Tivatskom 25,5 m i Toplanskom 31 m. Opća značajka batometrije svih zaljeva Boke kotorske je da su male dubine.

Posebna je zanimljivost horizontalne razvedenosti Boke kotorske 7 otoka. To su u Kotoru zaljevu ispred Perasta Sveti Đorđe (Juraj) i umjetni otok Gospa od Škrpjela. U Tivatskom zaljevu: Stradioti (Sveti Marko), otok Gospe od Milosrđa i Prevlaka (otok cvijeca). U Toplanskom zaljevu su otok Lastvica (Mamula) i otok Mala Gospa (Gospa od Žanjice).

Boka sa svojim zaledem prima najveće količine padalina u Europi. Crkvice, mjerna stanica u Malovom dolu na 1050 m nadmorske visine u Krivošijama na Orjenu, zabilježila je količinu od 5317 mm i to tijekom morskog dijela godine!

Boka je najvećim dijelom u stijenama karbonatnog sastava, koje dosežu dubinu i do 5 km! Na toj podlozi razvijen je najizrazitiji krški reljef, kako na površini, tako još više u podzemlju, odnosno u podmorju. Tu je najveće izvorište vode istodobno i najsušniji kraj u istočnoj regiji Jadrana. Prema podacima skupa stručnjaka za opskrbu vodom 1986. godine u Risnu s navedenog prostora u sušnim mjesecima godine svake sekunde dotječe u more oko 1000 litara vode od koje se tek 220 litara (22%) iskoristi za pitku vodu! Zaključeno je, da Boka spada u "najžednije" krajeve u Europi!

Hydrografske karakteristike Boke kotorske u skladu su s prevladavajućim litološkim značajkama karbonatnih stijena, geološkom građom i hidrogeološkom funkcijom terena. Od hidro-pojava najviše su rašireni izvori, vrulje, povremene tekućice i jedna katavotra (Gurdić). Katavotra je specifični izvor, zapravo otvor kroz koji poslije dugotrajnih kiša izbija na površinu slatka voda, a u doba hidrološkog minimuma tim istim otvorom voda ponire u dublje dijelove podmorja.

Ukratko su opisani i predočeni izvori Ljute u Dobroti, Sopota i Spile kod Risna, Morinjske rijeke, koja odvodnjava zapadne i jugozapadne strane Orjena, te Gurdić i Škurda kod Kotora. Škurda je svojevrsna hidrografska specifičnost Boke kotorske. To je krška rječica. Izvori su joj na Lovčenu, a odvodnjava Njeguško polje. Škurda je usjekla korito kanjonskog tipa u masivnim i dobro uslojenim vapnencima lovčenskog strmca. Vodostaj Škurde ovisan je od količine i duljine trajanja kiše. Bez obzira na godišnje doba, poslije izdašnjih kiša teče Škurda čitavom duljinom toka kao bujica. Na ušću je nataložila obilje šljunčanih nanosa u obliku manje delte zvane Benovo. U blizini mora Škurda se račva u dva rukava. Jednim rukavom otječe sjevernom stranom gradskih zidina. To je kotorska Škurda, obično stalan tok, jer ga napajaju izvori iz vlastitog korita. Drugim rukavom teče dobrotska Škurda jedino poslije dužih kiša. S izvora Škurde opskrbljuje se ponajprije i ponajviše gradski vodovod u Kotoru. Poslije potresa 1979. pokušalo se ugradnjom betonske zavjese izolirati utjecaj mora. U ljetnim mjesecima ponovno je zaslanila voda. Škurda je tipična krška tekućica podložna naglim i znatnim promjenama. U zadnje vrijeme znalo se dogoditi da na njezinom izvorištu potpuno nestane vode čak u trajanju jednoga dana!

Boka kotorska svojim smještajem je u geotektonski vrlo labilnom kraju, štoviše, u pojasu razornih potresa. Značajniji potresi u južnom Jadranskom jezgrovito su opisani. O katastrofalnom potresu 15. travnja 1979. dat je iscrpan prikaz. U općini Kotor na spomenicima kulture procijenjena je golem šteta u visini od 18.658,930 USA dolara!

Područje Kotora na listi prirodne i kulturne baštine UNESCO najopsežniji i najzanimljiviji je dio sveukupnog teksta. Autor nas potanko i dokumentirano upoznaje s brojnim postupcima koji su prethodili upisu Kotora na listu svjetske prirodne i kulturne baštine UNESCO.

Odluka je usvojena na Skupštini općine Kotor, 14. lipnja 1979. i glasi: "Ovom odlukom kao prirodno, kulturno i historijsko dobro od posebnog značenja, proglašava se Kotor s područjem: Dobrote, Orahovca, Perasta, Risna, Morinja, Kostanjice, Stoliva, Prčanja, Mula, Škaljara i morskog bazena ovog područja, koje obuhvaća 12000 ha kopna i 2600 ha mora."

Katastrofalni potres 15. travnja 1979. pospješio je prijam Kotora za upis u svjetsku prirodnu i kulturnu baštinu UNESCO, štoviše i za kulturnu baštinu u opasnosti. Prijedlog je prihvaćen na sjednici Međunarodnog komiteta od 22. do 26. listopada 1979. u Kairu i Luksoru. Također, u Berlinu 10. ožujka 1997. Boka kotorska uvrštena je među 28 najljepših zaljeva na svijetu.

Prema podacima Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u općini Kotor izvršena je kategorizacija od prvog do trećeg stupnja za 104 spomenika kulture. Zanimljivo je da je 12 spomenika uvršteno u prvu, najvišu kategoriju spomeničkog blaga.

Simbioza prirode i čovjeka u Boki kotorskoj stara je pet milenija. Prvi tragovi ljudskog postojanja, oko 3000 godina prije Krista, iz mlađeg kamenog doba, otkriveni su na lokalitetu Spila, 300 m nad morem, sjeveroistočno od Perasta.

Na obali Risanskog zaljeva, točnije u mjestu Lipci, pronađeni su na svodu otisci između kojih se posebno ističe brod na jedra. To potvrđuje rani početak pomorstva u Boki kotorskoj. Najstariji ostatci likovnog izražavanja tadašnjih stanovnika datirani su u rano brončano doba.

Prof. Pasinović je geograf društveno-gospodarskog usmjerenja s posebnim interesom za pomorstvo i turizam. Poslije obranjene disertacije "Pomorstvo i turizam s posebnim osvrtom na crnogorsko primorje" (1977.) i nakon objavljivanja reprezentativnog vodiča: Kotor – vjekovi sačuvani za budućnost" (1988.) poklonio je javnosti i najnovije djelo "Područje Kotora na listi svjetske prirodne i kulturne baštine UNESCO".

Prof. Pasinović je jedan od osnivača Fakulteta za turizam i hotelijerstvo u Kotoru i najzaslužniji je što je ta visokoškolska, sveučilišna institucija ostala u Kotoru. Svojim je radom i organizacijskim sposobnostima značajno pridonio da se Kotor upiše u listu svjetske prirodne i kulturne baštine UNESCO. Sada se zalaže da se to priznanje mjerodavnih stručnjaka zapamti i blago sačuva za mlađi naraštaj. Čestitam profesoru Pasinoviću i želimo mu puno daljnjih uspjeha.

Josip Ridanović